

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
6062-14

meddelad i Stockholm den 17 juni 2015

KLAGANDE

1. AA

Ombud och offentligt biträde: Advokat Tommy Lindell
Advokatbyrån Allemans i Malmö AB
Rörsjögatan 26 B
211 37 Malmö

2. BB

Ombud och offentligt biträde: Advokat Karin Lavén
Advokatbolaget Wallin & Söderberg AB
Dragarbrunnsgatan 44
753 20 Uppsala

MOTPARTER

1. Socialnämnden i Bollnäs kommun
821 80 Bollnäs

2. CC

Ställföreträdare och offentligt biträde: Jur.kand. Tiina Hennel
Advokatfirman Bengt Hennel AB
Södra Strandgatan 16
802 50 Gävle

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Sundsvalls dom den 23 oktober 2014 i mål nr 1872-14, se bilaga
(här borttagen)

SAKEN

Vård enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga

Dok.Id 160694

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer förvaltningsrättens domslut.

Högsta förvaltningsdomstolen fastställer vad kammarrätten har beslutat om sekretess.

Högsta förvaltningsdomstolen beslutar att ersättning ska betalas till Tommy Lindell som offentligt biträde med 24 413 kr (inklusive mervärdesskatt) för arbete, till Karin Lavén som offentligt biträde med 9 765 kr (inklusive mervärdesskatt) för arbete och till Tiina Hennel som offentligt biträde med 6 510 kr (inklusive mervärdesskatt) för arbete.

BAKGRUND

CC, som nu är tre och ett halvt år, placerades i familjehem med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) när han var två månader gammal på grund av att hans mor inte bedömdes klara av att ta hand om honom. När CC var sex månader gammal fastställdes att AA var far till CC. Därefter har han haft kontakt med sin far som är vårdnadshavare sedan augusti 2012.

Sommaren 2013 begärde AA att placeringen skulle upphöra och Socialnämnden i Bollnäs kommun påbörjade därför en hemtagningsutredning. Enligt socialnämndens utredning började CC uppvisa symptom på att må dåligt samtidigt som omgångarna med AA ökade i omfattning.

Den 12 februari 2014 avslog Förvaltningsrätten i Falun socialnämndens ansökan om flyttningsförbud avseende CC eftersom förvaltningsrätten bl.a. fann att det saknades anledning att anta att AA inom en nära framtid avsåg att skilja CC från familjehemmet.

Med hänvisning till reaktioner som CC uppvisade i form av psykiska och fysiska symptom fattade socialnämndens ordförande den 23 april 2014 beslut att omedelbart omhänderta CC med stöd av 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Samtidigt fattades beslut om umgängesförbud.

Förvaltningsrätten fastställde det omedelbara omhändertagandet den 2 maj 2014. Därefter ansökte socialnämnden om vård med stöd av 2 § LVU och angav som grund att AA brast i omsorgen om CC.

Förvaltningsrätten avslag socialnämndens ansökan i dom den 4 juli 2014. Förvaltningsrätten fann att det inte var visat att AA brast i omsorgen på ett sådant sätt att det förelåg en påtaglig risk för att CCs hälsa och utveckling skulle skadas.

Sedan socialnämnden överklagat förvaltningsrättens dom beslutade Kammarrätten i Sundsvall den 24 juli 2014 att omedelbart omhänderta CC med stöd av LVU. Därefter fattade socialnämnden beslut om att umgänget skulle begränsas till tre timmar var tredje vecka i familjehemmet.

Genom det nu överklagade avgörandet ändrade kammarrätten förvaltningsrättens dom och beslutade att CC skulle beredas vård med stöd av 1 § andra stycket och 2 § LVU.

YRKANDEN M.M.

AA yrkar att kammarrättens dom om vård enligt LVU ska upphävas och anför bl.a. följande. Socialnämndens utredning är ofullständig och ensidig. Utredningen baseras huvudsakligen på uppgifter från familjehemsföräldrarna. Uppgifterna ligger till grund för de sakkunnigas utlåtanden mer än deras egna iakttagelser, varför utlåtandena ska tolkas med viss skepsis. Kammarrätten menar att han förringar sonens behov av sina primära anknytningspersoner –

familjehemsföräldrarna. Kammarrätten har inte beaktat att han anser att det är viktigt att CC har fortsatt kontakt med familjehemsföräldrarna och att de är välkomna att besöka CC i Malmö.

BB yrkar att kammarrättens dom om vård enligt LVU ska upphävas och anför bl.a. följande. *AA* har visat att han har god omsorg om CC och har varit lyhörd för hans reaktioner under hemtagningsprocessen.

Socialnämnden bestrider ändring av kammarrättens dom och anför bl.a. följande. CC har visat påtagliga tecken på att den hemtagningsprocess som påbörjats påverkat honom negativt i mycket hög grad och en fullbordad flytt av CC innebär att han löper en påtaglig risk att skadas på det sätt som avses i LVU. Trots detta har *AA* inte varit villig att i nämnvärd omfattning förändra sin inställning angående en flytt av CC. Även om man inte med absolut säkerhet kan säga att CC, vid ett stadigvarande boende hos *AA*, skulle fara illa utifrån kriterierna i LVU är de reaktioner som CC uppvisat under hemtagningsprocessen av sådan dignitet att man kan dra slutsatsen att en permanent flytt med mycket stor sannolikhet skulle innebära att hans reaktioner skulle permanentas och sannolikt även accelerera i omfattning. En vårdnadshavares agerande vid upphörande av frivillig vård måste kunna anses utgöra sådana brister i omsorgen som avses i LVU.

CCs ställföreträdare och offentliga biträde bestrider ändring av kammarrättens dom.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

Frågan i målet är om det sätt som *AA* agerat på i ärendet om upphörande av frivillig vård i familjehemmet utgör brister i omsorgen enligt 2 § LVU.

Rättslig reglering m.m.

Enligt 1 § andra stycket LVU ska den som är under 18 år beredas vård enligt lagen om någon av de situationer som anges i bl.a. 2 § föreligger och det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke av den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne och, när den unge har fyllt 15 år, av honom eller henne själv. I femte stycket anges att vad som är bäst för den unge ska vara avgörande vid beslut enligt lagen.

Vård ska enligt 2 § beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas.

Under uttrycket ”brister i omsorgen” faller, enligt förarbetena till LVU (prop. 1989/90:28 s. 65), situationer där barnet utsätts för vanvård. Det kan vara fråga om att den materiella omsorgen om barnet brister allvarligt så att barnets hälsa äventyras eller att tillsynen eftersätts så att barnet inte får det skydd som är nödvändigt med hänsyn till hans eller hennes ålder. Även fall av känslomässig eller psykisk försummelse omfattas av uttrycket ”brister i omsorgen”. Med detta avses fall där barnets känslomässiga eller psykiska behov allvarligt eftersätts, vilket i sin tur kan bero på missbruk eller psykisk störning hos någon av föräldrarna.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

LVU är en skyddslagstiftning för unga men ett tvångsomhändertagande utgör samtidigt en ingripande åtgärd som inte får vidtas utan tungt vägande skäl.

Mål nr
6062-14

Kammarrätten har som grund för beslutet om vård angett att ”AAs agerande att inte kunna anpassa umgängesschemat utifrån CCs reaktioner tillsammans med att han förringar CCs behov av sina primära anknytningspersoner [...] utgör en omsorgsbrist.”

AAs agerande under hemtagningsprocessen, som innefattat önskemål om regelbundet och frekvent umgänge med sonen, måste ses som både naturligt och befogat för att kunna avsluta familjehemsplaceringen och ta hem CC. Högsta förvaltningsdomstolen finner – till skillnad från kammarrätten – att vad som lagts AA till last inte kan anses utgöra sådana brister i omsorgen som kan grunda vård med stöd av 2 § LVU. Redan av detta skäl har det brustit i förutsättningarna för tvångsvård. Kammarrätten borde därför inte ha beslutat att CC skulle beredas vård med stöd av LVU. Överklagandena ska bifallas.

Tommy Lindell har i målet yrkat ersättning för 21 timmars arbete. Med hänsyn till uppdragets art och omfattning finner Högsta förvaltningsdomstolen att Tommy Lindell får anses skäligen tillgodosedd med ersättning för 15 timmars arbete.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Karin Almgren, Margit Knutsson, Thomas Bull och Per Classon.

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Maria Norrman.